

KÖKENLERİNDEN GÜNÜMÜZE TÜRK VE MAKEDON DÜĞÜNLERİNDE DAVUL-ZURNA İLE TAPAN - ZURLA

Prof. Dr. Feyzan GÖHER VURAL*

ÖZ: Türklerin Balkanlardaki yüzlerce yıllık geçmişi, Türk ve Makedon kültür ürünlerinde büyük bir benzerliğe neden olmuştur. Günümüz Makedoncasında yüzlerce Türkçe kelime yaşamaya devam etmekte; kültürel etkilenme hemen her alanda hissedilmektedir. Bu durum, kültürün yaşayan en canlı öğelerinden olan müzik için de geçerlidir. Düğünler, müzik kültürünün çok canlı şekilde yaşatıldığı ortamlardır. Dolayısıyla iki toplum arasındaki kültürel yakınlıkların tespiti için düğünlerdeki uygulamaları incelemek önem taşımaktadır. Bilhassa davul-zurna ikilisi gibi yüzlerce yıllık kültürel tarih içinde gelişmiş ve varlıkları önemli anlamlar içeren çalgılar söz konusu olduğunda, bu önem artmaktadır. Literatür taraması ve alan araştırmasına dayalı olan bu çalışmada, Türk Makedon düğünlerindeki davul ve zurna çalgılarının kökenleri ve tarihsel zeminlerine değinilmiş; bu çalgıların Makedonya'ya taşınmalarına ilişkin görüşler tartışılmış; çalgıların yapısal özellikleri, kullanılış biçimleri arasında karşılaştırmalar yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Halk Müziği, Makedon Halk Müziği, Davul, Zurna, Düğün, Çalgı, Müzikoloji.

Davul-zurna (Drum Shawm) and Tapan – Zurla in Turkish and Macedonian Weddings from Past to Present

ABSTRACT: Due to fact that Turks have been in Balkans for hundreds of years, Turkish and Macedonian cultures are very similar. There are a lot of Turkish words in Macedonian and cultural influence can be felt in all aspects of life. This situation is also valid for music. Music culture takes place in weddings very effectively. So analysing the wedding traditions is of importance to determine the closeness of the two cultures. Speaking of drum and shawm which have developed hundreds of years in cultural

---

* Ömer Halisdemir Üni. Türk Musikisi Devlet Konservatuarı.
feyzan_goher@yahoo.com *Gönderim Tarihi: 29.11.2016 Kabul Tarihi: 16.10.2017*

history, this importance increases. In this research which is based on literature review and fieldwork, it has been aimed to compare Turkish and Macedonian drum and shawn in terms of their features and where they are being played throughout the history.

Key Words: Turkish Folk Music, Macedonian Folk Music, Drum, Shawm, Wedding, Musical Instrument, Musicology.

Giriş

Türkler binlerce yıldır, gittikleri her yere kültürlerini de taşımışlar; tanıştıkları yeni kültürlerden etkilenmişler ve onları da derinden etkilemişlerdir. Bu etkilerin en kuvvetli şekilde hissedildiği yerlerin başında Balkanlar gelmektedir. Günümüzde Yunanistan'dan Bulgaristan'a, Arnavutluk'tan, Makedonya'ya kadar Balkanların tamamında Türk izleri yoğun şekilde görülür. Sarmalar, dolmalar, börekler, isim değişikliğine uğramaksızın mutfakları şenlendirirken; sayısız Türkçe kelime dillerde dolaşmaya devam etmektedir. Yüzlerce yıl aynı havayı solumuş, aynı çeşmeden su içmiş, aynı tarihi paylaşmış insanların, benzer kültürel ürünlere sahip olmaları, beklenen bir durumdur. Bu durum, kültürün en canlı öğelerinden olan müzik için de geçerlidir.

Türk ve Makedon halk çalgıları arasındaki benzerlikler üst düzeydedir. Çalgıların nitelikleri bir yana, isimleri arasındaki paralellikler de dikkat çekicidir. Kavalın kaval, darbukanın tarabuka, dairenin dayre olarak adlandırıldığı Makedonya'da, çalgı kelimesinin karşılığı da çalgıdır. Kuşkusuz söz konusu müzikal köprü, iki ülke arasındaki kültürel bağları net şekilde vurgulamaktadır. Bu çalışmada ise Türk ve Makedon düğünlerinde kullanılan davul zurna ikilisi ele alınmıştır.

Metodoloji

Araştırmanın Amacı: Türkiye'de yaygın kullanıma sahip olan davul –zurna çalgıları ile Makedonya'da kullanılan tapan – zurla çalgılarını karşılaştırmak; kullanım alanlarını, çalgıların biçimlerini ortaya koymak; sözü edilen iki çalgı grubu ve müzik kültürü arasındaki büyük benzerliği vurgulamak bu çalışmanın amaçları arasındadır. Çalışmada, Makedonya'da kullanılan davul – zurna çalgılarının, Türk etkileri neticesinde yayıldığı hipotezinden hareket edilmiştir. Dolayısıyla bu savın tartışılması da çalışma amaçları arasında yer almıştır.

Araştırmanın Yöntemi: Betimsel karakterli bu çalışmada, temelde literatür taraması yöntemi kullanılmış; Makedonya'da gerçekleştirilen görüşmelerle de veriler desteklenmiştir. Makedonya İştıp Goce Dolcev Üniversitesi ve Makedonya İştıp ve Üsküp'te gerçekleştirilen araştırma

sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile katılımsız gözlem teknikleri uygulanmıştır. Çalışma, Türk ve Makedon davul, zurna çalgıları örnekleminde şekillendirilmiştir.

Bulgular ve Sunuş

Türklerde davul –zurna; Makedonlarda tapan – zurla çalgılarına ilişkin bulgulara geçmeden önce, söz konusu benzerlikleri ortaya çıkaran tarihten söz etmek faydalı olacaktır.

Türkler ve Makedon Toprakları

Balkan Yarımadası, IV. yüzyılda Avrupa Hunları ile Türklerle tanışmış; VI. yüzyılda Asya'dan ve Karadeniz'in kuzeyinden gelen Türk kavimlerinin etkisine girmiştir. Bu etki öylesine kuvvetlidir ki “Balkan” kelimesi bile Türkçedir ve “sıra dağ”, “dağlık” anlamlarına gelmektedir. Anadolu Türklerinin bölgeye gelişleri ise 1260'lara kadar dayanır (İnalçık 2006: 20). Osmanlı hâkimiyeti ile bölgedeki etki, çok daha kuvvetlenir.

Balkanların önemli bir kısmı olan Yugoslavya-Mekedonya topraklarında hüküm süren topluluklara göz atıldığında ise bölgede ilk olarak İiryalılar, Traklar, Daçlar'ın olduğu görülür. Gelişen süreçte bölgede Antik Makedonlardan Bizanslılara, Hunlardan Avarlara, Bulgarlardan Peçeneklere uzanan çeşitli medeniyetler yer almış; Slavlar, Yunanlar ve Osmanlılar döneminde iskân edilen çeşitli Türk toplulukları etkili olmuştur. Günümüzde ise bölgedeki başlıca etnik gruplar içinde, Sırlar, Arnavutlar, Makedonlar, Boşnaklar ve Romlar ile birlikte Türklerin özel bir yeri vardır. Antik Makedonlara uzanan aidiyet bilinçlerinin derinliği hariç, Makedonlardan ve muhtemelen Arnavutlardan sonra, bu bölgede en uzun biyolojik ve kültürel varlığa sahip olanlar Türklerdir (Çavuşoğlu 2007: 124).

Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda toprak kaybetmesiyle başlayan süreçte, bölgedeki Müslüman Türkler büyük eziyetlere maruz kalmışlar; çeşitli göç dalgalarıyla Anadolu'ya gelmeye başlamışlardır. Bölgede yaşayan Türklerin Anadolu'ya göçleri, bilindiği üzere Cumhuriyet döneminde de devam etmiştir.

Osmanlı döneminde Anadolu'ya kaçmak zorunda kalan Müslüman Türkler bir yana, Geray, 1923-1960 döneminde Türkiye'ye mübadil olarak gelenlerin sayısını 1. 204. 205 olarak vermektedir. Bunlar arasında Yugoslavya-Makedonya göçmenlerinin sayısı 269 bin 101 (%22, 4)'dir (Çavuşoğlu 2007: 133). Yüzbinlerce Türk, evlerini bırakarak giderlerken, artlarında kalan yüzlerce yıllık kültürel doku, diğer Balkan ülkeleri gibi, Makedon topraklarına da sinmiştir. Gerek bu topraklarda kalan Türkler, gerekse diğer etnik kökene sahip kişiler, Türk kültürünü yaşatmaya devam

etmektedir. Binlerce yıldır Türk müzik kültürünün simgelerinden olan davul-zurna ikilisinin Balkanlardaki yaygın varlığı da, bu kültürün yansımalarındandır.

Davul-zurna İkilisinin Makedonya'ya Gelişine İlişkin

Davul-zurna geleneğinin en yoğun yaşadığı yer şüphesiz Anadolu'dur (Picken 1984: 197). Bununla birlikte davul-zurna ikilisi, Balkanlarda Makedonya, Güney Sırbistan, Kosova, Arnavutluk, Bulgaristan ve Yunanistan'da da görülmektedir (Juhasz 2002: 1). Mehter müziğinden esintiler taşıyan ve açık hava eğlencelerinin önemli bir parçası olan davul-zurna müziği, Türk halk kültürünün bir ürünüdür. Picken, davul-zurna ikilisinin enstrümantal Türk Halk Müziğinin en tipik örneği olduğundan söz eder (Picken 1984: 197). Buchanan da Balkanlarda Osmanlının mirasının hem kırsal hem de kentsel müzikal pratiklerde kendisini göstermeye devam ettiğini; bunların içinde en göze çarpanın ise davul-zurna geleneği olduğunu belirtir (Buchanan 2007: 368).

Bununla birlikte, Alman müzikolog F. Hoerburger gibi kimi araştırmacılar, Balkanlardaki davul-zurna geleneğinin çingeneler tarafından, Orta Doğu, İran, Pakistan ve Hindistan'dan taşındığını iddia ederler. Buna delil olarak da Pakistan'da davula "dohol" / "dhol"; zurnaya da "sorna" / "surnai" isimlerinin verilmiş olmasını ve davul-zurnanın Osmanlı Devleti'nden önce Balkanlardaki varlığını göstermektedirler (Hoerburger'den akt. Juhasz 2002: 3). Elbette dünyadaki pek çok medeniyette vurmalı çalgılar ile yüksek ses çıkaran üflemeliler yer almıştır. Sümerler, Hititler ve Antik Mısır'da bu tip çalgıların varlığı rölyef ve duvar resimleri ile sabittir. Roma dönemi M. Ö. IV. yüzyıla ait bir heykelin elindeki zurnaya benzer tipteki üflemeli çalgı (Vural 2013: 17), Makedon kültürüne olan yakınlığı nedeniyle bazı Helenistik dönem heykellerinin ellerindeki üflemeli çalgılar da dikkate değerdir. Bunlarla birlikte Anadolu ve Makedonya'da şu an görüldüğü şekilde davul-zurna ikilisinin çeşitli tören ve eğlencelerde yer almasının, Orta Asya Türk kültürüne dayanması ve buradan Türk devletleri vasıtasıyla yayılışına ilişkin pek çok tarihi delil sunulabilir. Ana konudan uzaklaşmamak adına burada bazı örnekler verilerek, sözü edilen bu sava karşı düşünceler ortaya konulacaktır:

Davul-zurna çalgılarının Türk tarihindeki konumu, çevre medeniyetlere etkisi ve kelimelerin kökenine ilişkin:

Davulun, Türk tarihinde binlerce yıla dayanan özel bir konumu vardır. Türklerin İslamiyet'ten önce benimsedikleri Gök Tanrı inancının din adamları olan kamların başlıca çalgısı olması bakımından dini bir öneme sahip olan davul, kaminin göğe yükselmesini ya da yer altına inmesini sağ-

layan bir aracı, bineği (atı) vazifesindedir (Drury 1996: 76). Davula yüklenen dini anlamlar, yapıldığı malzeme ve üzerine çizilen resimler gibi unsurlar, onu Türk mitolojisi açısından son derece önemli bir konuma taşır¹.

Temelleri daha önceye dayanmakla birlikte M. Ö. III. yüzyıldan itibaren siyasi birliği takip edilebilen Büyük Asya Hunlarının resmi çalgısı davuldur. Eski Türklerde “tümrük, köbürge, küvrüğ, tuğ” isimleri verilen davul (Öztuna 1969: 153), Asya Hunları döneminde, yırağ (surnay / zurna), borguy (boru), küvrük (kös) ve çeng (zil) ile tuğ takımını (askeri müzik takımı) oluşturmuştur (Erendil 1992: 15). Bu çalgılardan davul ve zurna tipindeki üflemelilere ilişkin görselleri, Hun hükümdarı ile evlenen Çinli prenses Ts'ai Wen Chi'nin çizimlerinde görmek mümkündür (Baykuzu 2005: 101). Hun ordusunda davulun yer alışı ve davulla yapılan taktikler, Çinliler tarafından öğrenilerek kullanılmıştır (Ögel 1984: 81). Çin ve Bizans kaynakları Hun ve Kök Türklerin davulun yanında, boynuz veya kimi madenlerden imal ettikleri boru ya da zurnalar kullandıklarını belirtmiştir (Gömeç 2009: 6; Ögel 1987: 99). Hun müziği ve çalgılarının Çin üzerindeki etkilerini Çin kaynaklarından takip etmek mümkündür (Yusupcan 2009: 2356).

Davul - boru, Türklerde devletin ve hakanın simgesidir. Bu nedenle düşmanları, hükümdara ait davulun ele geçirilmesini çok önemsemişlerdir: M. Ö. 123 yılında Hunları yenen Çin generali için Çin kayıtlarında “*Hunların büyük sol generalini yendi ve Hun generalinin davulu ile bayrağını aldı*” ifadesi geçer (Ögel 1984: 21). Burada davulun ve bayrağın elden gitmesinin mağlup ilan edilmek anlamına geldiği belirtilmektedir. Kök Türklerde de bu simgeleme devam etmiştir. Yeni seçilecek kağana, Kök Türk kağanlarının hakkı olan böri başlı bayrak, iki tekerlekli hükümdarlık kağansı ve davul ile borular teslim edilmesi (Kalafat 1999: 76), bu çalgıların önemini gösterir. Kağanlar zaferlerini, köbürge denilen davulun sesi ile duyurmuşlar (Konyalı 1943: 38); savaş başlangıçlarında, savaş esnasında ve bitiminde davuldan yararlanmışlardır. Davuldan elde edilen farklı ritimler, haberleşme amaçlı olarak da kullanılmıştır.

Altınlı davul ve altınlı boruyu devletin resmi çalgıları kabul eden Uygur Türklerinin (Ögel 1984: 365) ise VIII. ve IX. yüzyıllarda surnay (zurna) kullandıkları, Uygur yazıtlarından anlaşılmaktadır (Sertkaya 1982: 16). Gazimihal'e göre zurna kelimesinin kökeni Orta Asya Türklerine dayanmaktadır. Orta Asya'da “sarnamak”, ezgilemek demekken; “sarra” da zurna için kullanılmıştır (Gazimihal 2001: 62). Uygur Türkleri bu çalgıyı halen “surnay” olarak isimlendirmektedirler. Surnay, Çin kültürüne çok

¹ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Feyzan Göher Vural, “Orta Asya Türk Dünyasında “Davul”un Önemi ve Simgesel Anlamı”, *Turansam*, C. 5, S. 20, 2013.

eski dönemlerde geçmiş ve Çinliler tıpkı Türkler gibi törenlerinde davul ve surnay kullanmışlardır. Kelime Çinceye “suona” ve “su er nai” şeklinde geçmiştir (Arslan ve Öger 2008: 14).

Davul ve zurna, açık havada, debdebe ile çalındıklarından ötürü, bozkır yaşamındaki Türklerin hayatında vazgeçilmez bir yere sahip olmuş; gerek duyuru, gerekse eğlence amaçlı olarak son derece yaygın şekilde kullanılmışlardır. Bu durum Manas gibi pek çok Türk destanında da işlenmiştir. İslamiyet’ten sonra önce nevbethane / tabilhanede; daha sonra Mehterhanede başlıca sazlardan olan davul ve zurna, duyuruda kullanılma özelliklerini devam ettirmiş; Ramazan eğlencelerinin ve sahuruların vazgeçilmez unsurları olmuş; düğün ve eğlencelerde mutlaka yer almışlardır.

Türklerin Osmanlı Devletinden önce de Balkanlardaki varlığı:

Türklerin Balkanlardaki büyük etkisi Avrupa Hunları dönemine uzanır. Yani Osmanlı döneminden önce buralarda davul ve zurnanın görülmesi, bu çalgıların Balkanlara taşınmasında Türk etkisinin olmadığını ispatlamaya yetmeyecektir. Ayrıca davul ve zurnanın Osmanlılardan önce Balkanlarda, *şimdiki özelliklerine temel olacak şekilde* yer aldığına ilişkin de net bir bilgi sunulmamaktadır.

M. S. IV - V yüzyıllarda Avrupa’nın büyük bir kısmını fetheden Hunlar, söz konusu coğrafyada önemli kültürel ve siyasi değişimlere neden olmuştur. Avrupa Hunları zamanında askerî müzik takımlarının yapısında bulunan çalgıların (davul, boru vb.) yoğ / yuğ yani cenaze törenlerinde yer aldığı, Avrupa Hunlarının davul ve zurnayı da içeren çalgılarla icra edilen müzikleri çok sevdiği, Batılı kaynaklarda yer bulur (Kalafat 1999: 136; Köprülü 1930: 5). Anadolu Türklerinin bölgeye gelişleri ise 1260’lara kadar dayanır (İnalçık 2006: 20). Türklerin çeşitli nedenlerle Batı’ya doğru yürüyüşü ile birlikte, onlara ait kültürel unsurlar da Batı’daki yeni komşularını etkilemeye başlamıştır. Gazimihal’e göre askerî müziği ve barındırdığı davul, zurna tipi çalgıları Batı’ya yayanlar Türkler olmuştur (Gazimihal 1955: 1).

Avrupalıların davul-zurna müziğine yabancılığı, Mehter Müziğinin Avrupalı bestecilere etkisi:

Haçlı Savaşları döneminde Selçuklularla karşılaşan Avrupalıların, Selçuklu askerî müziğini, “trompet, zurna (clarions), korno, boru, davul ve zillerden oluşan, korkunç gürültülü ve yaygara koparan bir müzik olarak tanımladıkları görülür. Bu müziğin erken dönem Avrupa askerî müziğini etkilediği düşünülmektedir (Schmidt 2013: 212). Bunu takip eden süreçte yüzlerce yıllık Osmanlı hâkimiyeti döneminde, bölgedeki kültürel etkileşimler, en üst seviyeye ulaşmıştır. Osmanlı dönemi Türk müziğinden söz

eden ve ulaşılabilen en eski Batılı kaynaklardan biri, 1433 yılına aittir. Burgonya Dükü Philippe'in müşaviri olarak zamanın başkenti Edirne'ye gelen Broquiere, boru, davul ve nakkarelerden oluşan heyeti anlatmaktadır (Aksoy 1994: 22). Fatih Sultan Mehmet'in 1453 yılında İstanbul'u fethinde, Kanuni Sultan Süleyman'ın 1521'de Macaristan seferi sırasında ve Viyana Kuşatmalarında yüzlerce davul ve zurnayı da içeren Mehter müziği, Klasik Batı Müziğini derinden etkileyerek Alla Turca stiline doğuşuna neden olmuştur. Davul, öylesine Türklerle bütünleşmiştir ki, Batılı besteciler Türk Tarzı (Alla Turca) eserler bestelemek istediklerinde, bu etkiyi verebilmek için mutlaka davul kullanmışlardır. Davulun Batı orkestralarına girişi de Türk etkisi sayesinde.

Savaşlarda, çeşitli duyuru ve etkinliklerde, ziyaretlerde sıkça duyulan bu müzik, Avrupalı seyyah, tarihçi ve elçilerin çok dikkatini çekmiştir. Örneğin Kritovulos, "Tarih-i Sultan Mehmed" adlı eserde, Fatih'in İstanbul'u fethi sırasında, surlardan içeri giren Mehter takımının müziğinden söz ederken (Kritovulos 2012: 87); 100 yıl sonra Pierre Belon 1555'te kaleme aldığı eserinde, Türklerin sabah ve akşamları davul çaldıklarını ve zurnalarıyla çok güzel melodiler icra ederek, dinleyenleri etkiledikleri bilgisini aktarır (Rice 1999: 48). Avrupalı gezginlerin duydukları bu coşkun melodiye ve ritme sahip müziği, büyük bir ilgi ve şaşkınlıkla kaleme almaları, bu müziğe ne denli yabancı olduklarını ortaya koymaktadır. Mehter müziği, günümüzde Türkiye ve Balkanlarda çalınan davul zurna melodilerinin temelini oluşturmaktadır. Tek sesli, kuvvetli vuruşların kös ve davullarla verildiği, kimi yerlerde boru ve zurnalarla elde edilen dem seslerin yer aldığı bu müzik, Balkanlarda büyük bir etkiye sahiptir.

Çingenelerin davul-zurnayı Hindistan'dan getirdiği savına karşı sav:

Makedonya ve Balkanlardaki diğer ülkelerde davul-zurnanın genellikle çingene müzisyenlerce çalındığı, dolayısıyla bu çalgıların Hint kökenli olduğuna yönelik görüş de gerçeği yansıtmaktan uzaktır. Öncelikle çalgıların yapısı ve çalınış stilleri, Hint müziğinden ziyade Türk etkilerini göstermektedir. Bunun yanında çalgıların Çingenelerce çalınıyor olması, çalgıların kökeni hakkında bilgi vermekten uzak bir veridir. Bu noktada Çingenelerden kısaca söz etmek yerinde olacaktır:

Çingenelerin kökenlerine ve yayılışlarına ilişkin tarih, henüz tam olarak aydınlatılmamış olsa da, Hint kökenli oldukları konusunda artık tam bir fikir birliği vardır. Bu konuda önemli araştırmalar yapmış olan Donald Kenrick (2006: 24-25-43), İran'da çalışmak üzere Hindistan'dan getirilen Hintlilerin (büyük ihtimalle 250-650 yılları arasında), zamanla birbirlerine

karıştığı ve “Dom” diye adlandırılacak olan yeni bir topluluk oluşturduklarını düşünmektedir. Gerçekten de tarihi dokümanlar incelendiğinde, en akla yakın sav budur. Çingene topluluklarının önemli bir kısmı, Anadolu ve İstanbul üzerinden Balkanlara geçmiştir. “Dom” yerine “Rom” olarak anılmaya başlamışlar ve başta Romanya olmak üzere Avrupa’nın çeşitli ülkelerine dağılmışlardır. Osmanlı Devleti’nin idari vergi kayıtlarında Çingeneleşenlerden ilk kez 1430 yılında söz edilir. Kenrick’e göre Çingeneleşenlerin bir kısmı Osmanlı Devletinden önce Balkanlara gelmiş olsalar da diğerleri Türk orduları ile birlikte ya da peşi sıra Balkanlara gelmişlerdir. Bunlar Müslüman Çingeneleşenlerdir (Kenrick 2006: 57-60). Ventsislav Dimov da, Türkiye’den gelen davul, zurna ve tamburin çalan çingene müzisyenlerin, Yugoslavya müziğine etkilerinden söz etmektedir (Dimov 2012: 316-317). Buchanan ise Romların Balkanlarda davul-zurna çalarak Osmanlı mirasını yaşattıklarını belirtir (Buchanan 2007: 368).

Çingeneleşenlerin İran’da kaldıkları dönemlerde “lavta” çaldığına ilişkin bilgiler mevcuttur. İspanya’ya yerleşenler daha çok gitar, Doğu Avrupa’dakiler ise “gadulka”, “rebek” gibi lavtaya daha çok benzeyen çalgılar çalmışlardır (Kenrick 2006: 31). Yani babadan oğula geçen müzisyenlik mesleğini devam ettirmekle birlikte, içinde bir süre buldukları toplumun müzikal kimliği içinde yer alan çalgıları da benimsemişlerdir. Günümüz Anadolu’unda kemandan kanuna, darbukadan klarnete pek çok çalgıyı son derece mahir şekilde çalan Çingeneleşenler, Türklere has davul-zurna geleneğini de benimsemiş olmalıdırlar. Onların binlerce yıllık müzisyenlik geleneği, girdikleri toplumda bu görevi üstlenmelerini sağlamıştır. Dolayısıyla Osmanlı döneminde Ramazan davulcularından, eğlence ve düğünlerde görev yapan davul-zurnacılar kadar, müzisyen ihtiyacı sık sık Çingeneleşenler tarafından karşılanmış olmalıdır.

Çingeneleşen müzisyenlerin, ‘göçebelik’ ya da ‘gezinlik’ ile açıklanabilecek özelliklerine de bağlı olarak, bir müziğin yer değiştirmesinde; farklı müziksel bağlamlara uyarlanacak biçimde dönüştürülmesinde tarihsel süreç içinde korunması ve sonraki kuşaklara aktarılmasında oynadıkları başat rol(ler), “kültürel aracılık” kavramı ile tanımlanabilir (Yükselsin 2014: 713-714).

Bu kültürel aracılık, çalgıların taşınması bakımından da müzikolojik bir sonuç doğurabilir. Dolayısıyla Rumeli ezgilerini Türkiye’ye taşıyan Çingeneleşen ve diğer etnik kökenli müzisyenler, yüzyıllar önce de davul-zurnayı Balkanlara taşımış olmalılar.

Davul-zurna Anadolu’da Abdallar ve diğer Türk müzisyenlerce icra edilmekle birlikte, pek çok kez Çingener tarafından çalınır (Picken 1984: 197). Çingenerin icrada en yüksek seviyeye çıktıkları çalgıların içinde zurna başta gelmektedir (Sağlambilen 2017: 7). Çingener, içinde buldukları toplumun müzisyenlik görevini üstlenme özellikleri, Anadolu’da da devam ettirmektedirler.

Fotoğraf 1 Makedon düğünü <http://www.pretv.at>

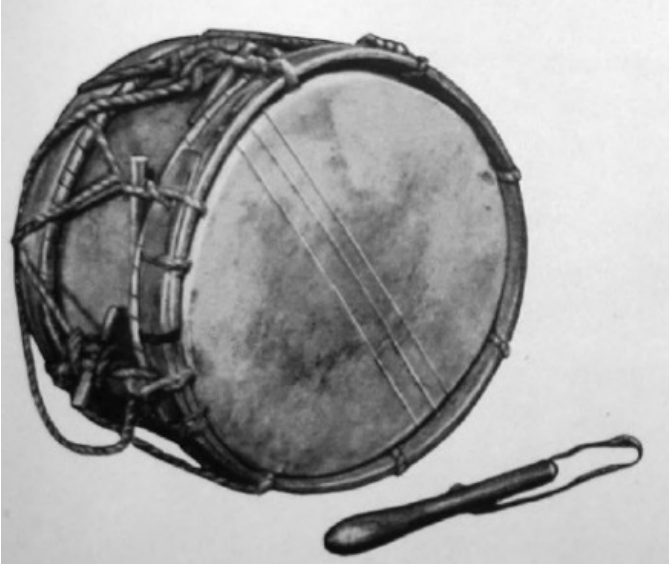
Farklı ülkelerde yaşayan Çingenerin kimileri kendi dillerini muhafaza etse de, kimileri ise buldukları topluluğun dilini aldılar. Örneğin Orta Asya’ya göç eden Mazanglar, zaman içinde kendi dillerini unutmuşlardır. Bunlar, bugün Tacik dilini konuşmaktadırlar (Kenrick 2006: 99). Makedonya’daki pek çok Çingenerin bugün Türkçe konuşması da benzer bir durumdur. Oran, 1992 yılında gerçekleştirdiği inceleme gezisinde, Makedonya’da yaşayan Çingenerin 10. 000 kadarının kendisini Türk saydığını ve Türkçe bildiklerini belirtmektedir (Oran 1993: 132). Juhasz da günümüz Makedonya’sında yaşayan Çingenerin önemli bir kısmının Türkçe konuştuğunu, bir kısmı İzmir’den gelmiş olan bu müzisyenlerin “mahalle / mahala” adı verilen semtlerde yaşadığını ifade eder (Juhasz 2002: 1). Bizim de 2016 yılı Ramazan ayında bulunduğumuz Makedonya İştîp Camii’nde Teraviye gelen bir kısmı müzisyen olan Çingenerin hepsinin Türkçe konuşması, benimsedikleri kültürün Türk kültürü olduğunu göstermektedir. Osmanlı döneminde Anadolu’dan Balkanlara geçmiş olan

çingenelerin, Anadolu'nun müzikal özelliklerini, çalgılarını oraya taşımaları; zamanla sahip oldukları müzikal özellikler ile Balkan müziğinin sentezini oluşturmaları beklenen bir durumdur.

Dolayısıyla Makedonya'daki davul-zurna ikilisinin Türk etkili değil de İran, Hint, Pakistan etkili olduğuna ilişkin görüşler, öncelikle bu çalgıların yapıları ve birlikteliğinin tarihsel gelişimi, kelimelerin etimolojik kökeni üzerinde henüz netleşmeyen görüşler, Türklerin binlerce yıldır bu çalgıları çaldıkları mekânlar, Türk askeri müziğinin Avrupa müziği üzerindeki büyük etkisi, Makedonya'daki Çingene müzisyenlerin pek çoğunun Türk dilini, dinini, kültürünü benimsemiş olması, Avrupa'da Osmanlı'dan çok daha önce, henüz IV. yüzyıldan itibaren takip edilebilen Türk etkileri nedeniyle gerçekçi bulunmamaktadır.

Türklerde Davul - Makedonlarda Tapan

Davul için kopuz ve boru ile birlikte Türklerin temel üç sazından birisidir demek yanlış olmayacaktır. Yukarıda Türk kültüründeki ayrıcalıklı yerine değinilen davul ve zurnasız bir düğün düşünülemez. Davul sesi, düğünün coşkusunu en güzel ortaya koyan ifadelerden birisidir. Türkler gittikleri her coğrafyaya davulu götürmüşlerdir. Elbette dünyanın çeşitli yerlerinde davul benzeri farklı vurmali çalgılar vardır ancak günümüz Türk coğrafyasında, bilhassa Anadolu'da, hâkim olan asma davul, karakteristik

bir durum arz eder. Asma davul, genellikle ahşaptan elde edilen bir kasnağın iki tarafına deri gerilmesi yoluyla yapılan ve kuvvetli vuruşları tokmak, zayıf vuruşları ise daha ince bir değnek ile çalınan vurmali bir çalgıdır.

Fotoğraf 2 Asma Davul (Vertkov vd. 1963: Ek174)

Bu çalgıya Türk kültürünün baskın olduğu Ural-Volga Bölgesi'nde "tumır" ismi verilmektedir (Vertkov vd. 1963: 51).

Türklerin yaşadığı ya da Türk etkisinin yoğun görüldüğü çeşitli bölgelerde birbirinden farklı isimler alan asma davul, Anadolu eğlencelerinin ve çeşitli ritüellerin başlıca araçlarından birisidir. Asker uğurlamalarında, yağlı güreş müsabakalarında yer alan bu çalgı, düğün törenlerinde ise kızın baba evinden çıkarılmasından, eğlencelerdeki oyunlara kadar her aşamada yer alır. Türkler yayıldıkları tüm Balkan coğrafyasına bu çalgıyı götürmüşlerdir. Artık o bölgelerdeki pek çok topluluk, asma davulu kendi halk müziği çalgısı olarak kabul etmektedir. Bunların başında Makedonlar gelir.

Asma davul, Türklerle birlikte Makedonların müzik hayatında da çok önemli bir yere sahip olmuştur. Kişisel görüşme gerçekleştirdiğimiz Goranço Angelov, davulun eğlencelerinin başlıca çalgısı olduğunu ifade etmiştir. (Angelov ile kişisel görüşme 09. 06. 2016).

Fotoğraf 3 Makedonya Halk Müziği icrası - Goce Dolcev Üniversitesi Müzik Sanatları Fakültesi 12.06.2016

Makedonya'da asma davul "tapan" olarak adlandırılır. Tokmağa "mavalka"; ince değneğe ise "prčka" ismi verilir (Juhasz 2002: 2).

Makedon davulunda geleneksel olarak ceviz ve kestane ağacı ile tabaklanmış koyun ya da keçi derisi kullanılır. Makedonya'da davulun yani tapanın çeşitli şekilleri bulunur. Veles (Köprülü) Bölgesinde bu çalgı, Veles Davulu (Велешки тапани) olarak anılır (Angelov 2012: 1). Makedonya İştup Goce Dolcev Üniversitesi Müzik Sanatları Fakültesinde, Goranço Angelov ve öğrencilerinden dinleme şansı bulduğumuz halk müziği konserinde de davul, kaval, gayda, tanbur çalgıları birlikte yer almıştır.

Makedonya’da tapan çalan yani davulcu anlamında “tapandži” kelimesi kullanılmaktadır. Genellikle lider müzisyen konumundaki tapandži’ye, “zurladži” yani zurnacı eşlik eder (Juhasz 2002: 2).

Türklerde Zurna, Makedonlarda Zurla

Zurna köklü tarihi ile Türk müziğinin vazgeçilmez çalgılarından birisidir. Sesinin keskinliği, dolgunluğu ve ses yüksekliği gibi özellikleri sebebiyle yüzyıllardır meydan sazı olarak kullanıla gelmiş, davulun eşlik sazı olarak ünlenmiştir (Sağlambilen 2017: 22). Kökeni Asya Hunlarına dayanan, günümüzdeki şeklini Uygurlar döneminde aldığı tahmin edilen zurna, Türk dünyasında davulla birlikte en popüler açık hava sazıdır. Anadolu’da genellikle şimşir ağacından yapılan zurna, çok kuvvetli bir sese sahiptir. Şimşirin yanı sıra dişbudak, gürgen, ardıç, zurna yapımında kullanılan diğer ağaçlardır.

Anadolu’da kaba zurna, orta zurna (zurna), cura zurna ve zil zurna olmak üzere dört farklı zurna tipi bilinmekle birlikte, zil zurnanın kullanımına pek sık rastlanmaz. Zurnanın ana gövde, dil, boru ve lüle olmak üzere dört temel kısmı vardır. Makedonya’da cura zurnaya karşılık gelen çalgı ise “velika”dır (Kastelli 2004: 20; Juhasz 2002: 1). Zurnanın ağza yakın dar kısmında yer alan deliğe bir kamış çakılır. Bu kamışın adı yörelere göre değişim gösterir. Genel olarak sipsi ismi verilse de, Erzurum’da lüle, Kastamonu’da cuk-cuk ya da dil adı verilir. Gövdenin ön yüzünde yedi, arka kısmında bir delik vardır. Zurnanın kalak yani en alt kısmında üç sıra halinde bulunan cin delikleri, aşağıdan yukarıya doğru birinci sırada 3 tane, ikinci sırada 1 tane, üçüncü sırada ise 3 tane olmak üzere toplam yedi adettir. Cin delikleri üst taraftaki perdelerden çıkan havanın dengelenmesini sağlar (Kastelli 2004: 20-21).

Makedonya Golce Delcev Üniversitesi öğretim elemanlarından Angelov’un, doktora tezini Makedon zurla çalgısı üzerine yapan bir akademisyen olması ve dolayısıyla konuya son derece hâkim bir kişi olması nedeniyle, bu çalışmada kendisi ile görüşmek büyük önem taşımıştır. Angelov, açık hava sazı olarak kabul edilen zurnanın, Makedonya’da genellikle davulla birlikte çalındığını ve son derece popüler olduğunu

Fotoğraf 4 Zurla

belirtmiştir. Makedon zurlası, ceviz ya da erik ağacından yapılabilmektedir. Ancak bu durum, bölgeden bölgeye, yani o bölgede daha rahat bulunabilen ağaçlara göre değişim gösterebilmektedir (Angelov ile kişisel görüşme 09. 06. 2016). Makedonya’da genellikle zurla olarak anılan çalgı, kimi yerlerde ise Anadolu’daki ile aynı şekilde zurna ismiyle bilinmektedir.

Makedonya’da zurna çalan kişilere “zurladži” ismi verilmektedir (Juhasz 2002: 2). Makedon düğünlerinde geline davulla birlikte zurnanın eşlik etmesi, önemli geleneklerden birisidir. Kamışlı bir çalgı olan zurla, kuvvetli bir nefes gerektirir. Yaklaşık iki oktavlık bir ses genişliği vardır (Angelov ile kişisel görüşme 09. 06. 2016).

Anadolu zurnasında dil, Makedon zurlasında ise slavet olarak adlandırılan kısım ise oldukça sert bir ağaçtan yapılmalıdır. Bunun için en uygun ağaç, Makedonya’nın sadece belli bölgelerinde yetişen bir tür ceviz ağacıdır. Bu ağacın kutsal kabul edilen bir yönü de vardır. Zurla küçük, orta ve büyük olmak üzere üç tiptedir. Geleneksel zurna dört ana parçadan oluşmaktadır. Bu bölümler, telo / korpus, (Тело /корпус), slavet (славец), mendik (мендик) ve piska (писка)’dır (Angelov 2012: 2-4). Bu, Anadolu zurnasının ana gövde, dil, boru ve lüle kısımları ile birebir paralellik göstermektedir. Zurlanın temel bölümleri Angelov’un Makedon zurna yapımcısı Rade Lojankoski’yi konu alan bildirisinde aşağıdaki gibi sunulmuştur:

Zurla, sahip olduğu dört kısım, üç temel tip ve üzerindeki delikler

Fotoğraf 5 G. Angelov (Изработувањето на традиционалниот...)

bakımından zurna ile tamamen paraleldir. Aşağıda solda Anadolu zurnasının, sağda ise Makedon zurlasının yapım aşamalarından fotoğraflar sunulmaktadır.

Fotoğraf 6 Zurna Yapımı (Önce Vatan Gazetesi 05.01.2012)

Bir zurla yapımcısı olan Lojankoski, çalgının ağızlık kısmının çoğu kez Türkiye'den getirttiğini ifade etmektedir (Angelov 2012: 6).

Fotoğraf 7 Zurla Yapımı (Angelov 2012: 5)

Davul-zurna ve Tapan - Zurla İkililerinin Düğünlerde Yer Alışı

Davul ve zurna ikilisi, Türk düğünlerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Sadece geçmişte değil, günümüzde de bu önem devam etmektedir. Aynı durum Makedon tapan - zurla çalgıları için de geçerlidir.

Makedonya Üsküp düğünlerinde tapan ve zurlanın sokaklarda çalınışı son derece önemli bir gelenek haline gelmiştir. Çalgıların düğünlerde yer alışı, çoğu kez kızın babasının evinden alınışı ile başlar (Hasani ile kişisel görüşme 07. 06. 2016). Şüphesiz sadece davul-zurna kullanımı değil, düğünlerin pek çok aşaması benzerlik göstermektedir. Gelinin ata bindirilmesi, kına yakılması, damat tıraşı bu benzerliklerden bazılarıdır (Angelov ile kişisel görüşme 09. 06. 2016).

Fotoğraf 8 Anadolu Düğünü (milliyet.com.tr, Yadeller, 08.12.2010)

*Fotoğraf 9 Makedon Düğünü (www.utrinski.mk) Величествен Јубилеј
На Галичка Свадба, 15. 07. 2012*

Türkiye’de genellikle bir davul bir zurna ile gerçekleştirilen düğünler, Makedonya’da sıklıkla bir davul ve iki zurna ile yapılır (Juhasz 2002: 2). Bununla birlikte örnek resimlerde görüldüğü gibi gerek Türk gerekse Makedon düğünlerinde çok sayıda davul da yer alabilmektedir.

*Fotoğraf 10 Anadolu Düğünü (yaylahaber.com
07.12.2015)*

*Fotoğraf 11 Makedon Düğünü (komanovskimuabeti.mk
15.07.2012)*

İki zurnanın yer aldığı Makedon eğlencelerinde, genellikle ikinci zurna ilkinde eşlik eder. İlk zurna ana melodiyi çalarken, diğeri eşlikçidir. Bazen iki zurna sürekli unison (tek ses); bazen de oktav aralığında veya üçlü aralıkta da çalabilmektedirler. Zurna çalan kişi performansı esnasında sık sık doğaçlamalara yer verir (Juhasz 2002: 2; Angelov ile kişisel görüşme 09. 06. 2016). Türk eğlencelerinde de benzer bir durum vardır. İki zurnanın yer aldığı performanslarda genellikle bir zurna ana melodiyi çalarken, diğeri “dem ses” tutarak ona eşlik eder. Ancak tıpkı Makedonya’da olduğu gibi iki zurnanın aynı sesi çaldığı da görülebilir.

*Fotoğraf 12 Anadolu Düğünü(www.davulzurnakiralama.com) ve Ma-
kedon Düğünü (www.mkd-news.com)*

Fotoğraflarda da görüldüğü üzere tapan, sadece biçim olarak değil, kullanılış yeri açısından da Anadolu davulu ile aynıdır. Tapan, zurla

(zurna) ve Makedon bayrağı ile birlikte, Makedon düğünlerinin vazgeçilmez çalgısı olmuştur. Bu milli kimlik yükleme, Anadolu düğünlerinde, asker uğurlamalarında da görülür. Bayrağın /sancağın davul ve zurna ile birlikte yer alışı, daha önce de değinildiği üzere binlerce yıllık bir Türk geleneğidir.

Fotoğraf 13 Türk düğünü (anilarayolculuk.blogspot.com.tr 25. 07. 2016) ve Makedon düğünü (komanovskimuabeti.mk)

Davul-zurna ikilisi gibi tapan - zurla ikilisi de düğün boyunca geleneksel halk oyunlarına eşlik etmektedir. Halayların başlıca çalgıları da yine davul ile zurna olmuştur. Benzer durum, Makedonya'da da geçerlidir.

Anadolu düğünlerinde farklı uygulamalar görülür. Örneğin Düziçi ve Kadirli yöresi düğünlerinde davulculara büyük bir saygı gösterilir. Yemekler öncelikle davulculara ikram edilir ve onların ne çalacağına herkes karışamaz. Bu bölgede yakın zamana kadar, düğün başladığında kesilen hayvanların ciğeri ve derisi davulculara ait kabul edilirdi. Adana'da ise

kına günü erkek evinden kız evine giden davulcu, zurnacı ve kınacıya, kız evinden havlu, heybe hediye edilir.

*Fotoğraf 14 Türk düğünü (dimobetchev.tripod.com 07.07.2016)
ve Makedon düğünü (travelmacedonia.info 19.07.2012)*

Adana yöresinde düğünlerin dışında yakın zamana kadar devam eden geleneklerin içinde, harman zamanı davul çalarak, harman sahibinden para almak; erkek çocuk doğduğunda göz aydını davulu çalmak gibi gelenekler sayılabilir (Kılıç 2012: 353-356).

Davulcuların kimi zaman şov yaparak çalması, her iki kültürde de görülebilmektedir. Anadolu eğlencelerinde davulcuların kendi merkezlerinde hızla dönerek davul çalmaları sık görülen bir şov şeklidir. Ayrıca kimi eğlencelerde davulcuların yerde takla atarak davul çaldıkları da görülür. Bunlar bireysel davul şovları iken, altta görülüşü gibi kimi zaman da birden çok davulcunun yerlere kadar eğilerek ya da sık sık davulu başlarının üzerinde tutarak çaldıkları durumlar da olur.

Kimi bölgelerde davul – zurna ekibine köçekler eşlik eder. Osmanlı dönemi minyatür ve kaynaklarında da takip edebildiğimiz köçekler, başta

Kastamonu ve Çankırı olmak üzere Türkiye'nin bazı illerinde davul – zurna ekibi ile görülürler.

Fotoğraf 15 Kastamonu davul- zurna ekibi (youtube.com)

Makedon düğünlerine baktığımızda yaygın ve gelenekselleşmiş bir tema ile karşılaşırız. Makedonya'da davul şovu, en önemli geleneklerden birisi halindedir. Davulcunun yerde dik duran davulu, diz üstüne çökerek çaldığı anda, bir kişinin tek ayağı ile davula basması çok sık görülmektedir.

Fotoğraf 16 Köçekler ve davul – zurna (youtube gerze - davul zurna ve köçek; hürriyet.com.tr)

Davula tek ayağı ile basan kişi, diğer ayağını ve elini kaldırarak dengede ve dimdik durmaktadır. Bu şekilde dengede duran kişi, mağrur bir efe edasını taşır. Bu ifade ve duruş, milli bir simge olarak kabul edilir.

Fotoğraf 17 Makedon Düğünü www.mkd-news.com

Bu görünüş, yani davulcunun çalarken bir kişinin davulun üzerinde tek ayakta dengede durması, bu esnada yanda bir zurnanın çalınması, o denli Makedon kültürü ile özdeşleştirilmiştir ki, Üsküp Meydanında ülkeyi temsil eden heykellerden birisi, bu kompozisyonu işler. Altta solda Üsküp meydanında yer alan söz konusu heykel grubu görülmektedir. Sözünü ettiğimiz davul şovunu yapan kişinin, eline bayrak alarak dengede durması da rastlanan bir durumdur. Düğünlerde bayrak taşıma geleneği, Türklerde olduğu gibi Makedonlarda da çok yaygındır.

Bilindiği üzere, Anadolu'da davul zurna ikilisi, sadece düğünlerde çalınmaz. Kimi bölgelerde, örneğin son on yıla kadar Niğde bölgesinde, Ramazanlarda sahurda sadece davul değil, davul zurna ikilisi çalmaktaydı. Ayrıca asker uğurlamalarının da bayraktan sonra en önemli unsurları davul zurnadır. Ayrıca çalışmanın başında vurgulandığı üzere, davul ve zurna (öncesinde boru) binlerce yıldır Türk askeri müzik takımlarının başlıca çalgıları olmuştur. Günümüz Mehter Takımlarının da temel çalgıları olan davul ve zurna, bu kullanışları ile milli bir kimliği üstlenmektedirler.

Makedonya düğünleriyle birlikte, diğer eğlencelerinin ve halk oyunlarının temel çalgıları olan tapan ve zurla, yukarıda da sözü edildiği üzere klasikleşmiş bir kompozisyon içinde sıkça görülür. Tapan ve zurla çalan

ile birlikte tapanın üstüne basan kişinin mağrur duruşu, milli simgelerden birisi olarak kabul görür.

Davul zurnanın Anadolu kültüründeki bir diğer yeri ise yağlı güreşlerdir. Edirne’de gerçekleştirilen geleneksel Kırkpınar Yağlı Güreşlerinde davul ve zurna çalan müzisyenler, müsabakaların başından sonuna kadar önemli bir role sahiptir. Yarışmalarda müzik aletlerinin kullanımı, Türklerde yüzlerce yıl öncesine dayanan bir gelenektir. At yarışlarında, cirit oyunlarında, güreşlerde davul ve zurnanın eşliği, başta Manas Destanı olmak üzere pek çok Türk halk hikâyesine de konu olmuştur.

Fotoğraf 18Makedonya’da düzenlenen yağlı güreş turnuvasından (golcukhaber.com.tr 17.05.2016) ve Edirne Kırkpınar Güreşlerine halkı davet (edirmehaber.org 20.07.2016)

Yağlı güreş, Edirne ile coğrafi yakınlığı bulunan Balkan bölgelerinde de tanınmakta ve yapılmaktadır. İçinde bulunduğumuz yıl, Makedonya'da düzenlenen uluslararası yağlı güreş turnuvasında, Gölcük Belediyespor güreşçisi Yusuf Tatlı, Makedon ve Arnavut rakiplerini yenererek başpehlivan olmuştur (golcukhaber.com.tr Yusuf Tatlı Makedonya'da Başpehlivan Oldu 17. 05. 2016). Bu müsabakalarda davul ve zurna ikilisi yer almıştır.

Günümüz Makedon düğünlerinde, bilhassa şehirlerde, davul zurna ikilisinin yerini, akordeonun eşlik ettiği davul saksafon grubu almıştır. Bilhassa alto saksafon davulun eşlikçisi olarak tercih edilmeye başlanmıştır. Makedonya İştîp'te gerçekleştirilen bir düğünde görüşme imkânı bulduğumuz Hasani, Saksafonun zurnaya göre daha çok melodi çalabildiğini ve günümüzde bu çalgının kullanımının arttığını belirtmiştir (Hasani ile kişisel görüşme).

Fotoğraf 19 Davul - Klarnet (Türkiye Aydındere) ve Davul-Saksafon-Akordeon (Makedonya)

Anadolu'da bilhassa Trakya Bölgesinde, davul zurna ikilisinin yerini kimi zaman davul klarnetin aldığı, saksafon kullanımının da görüldüğü söylenebilir. Ancak davul ve zurna ikilisi, her iki kültürde de düğünlerin temel unsurlarından birisi olmaya devam etmektedir.

Sonuç

Türk kültürünün binlerce yıllık çalgısı davulun Anadolu'da en sık görülen şekli olan asma davul ve yine Türk kültüründe davulla birlikte askeri müziğin temel unsurlarından olan zurna, Türklerle birlikte geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Anadolu'da davul ve zurna olarak adlandırılan çalgılar, Makedonya'da tapan ve zurla ya da zurna olarak adlandırılmakta ve yapısal olarak da birebir benzerlik göstermektedir. Davulun yapıldığı kasnak bölgelere göre değişim göstermekle birlikte, yapım tekniği hemen hemen aynıdır. Zurnanın ise gerek sahip olduğu dört parça, gerekse delik sayıları, cin delikleri de dâhil olmak üzere aynıdır.

Bu çalışmada, tapan-zurla (davul-zurna) geleneğinin Makedonya'ya Çingeneler tarafından Hindistan veya İran'dan getirildiğine ilişkin görüşlerin bir temele dayanmadığı, bu çalgıların çalmış stilleri ve yapısının Türk tipi davul ve zurna ile aynı olduğu ve bu stilin Mehter temeline dayandığı, Çingenelerin sadece kültür taşıyıcılığı görevini üstlenerek, Anadolu davul-zurna geleneğinin Balkanlara yayılmasına yardımcı olduğu savları savunulmuştur.

Davul-zurna birlikteliği yani ikili olarak varlığı, her iki kültürde de yaygındır. Bilhassa düğünlerde gelinin evden alınmasından, düğünün sonuna kadar davul-zurna / tapan - zurla ikilisi çalmaktadır. Türk kültüründe milli simge niteliği ile askeri müzik takımlarının önemli parçalarından olan davul zurna ikilisi, asker uğurlamalarında yer alışı ile de bu görünümü pekiştirmektedir. Makedonlarda ise tapan ile zurlanın yer aldığı gelenekselleşmiş bir kompozisyon, düğünlerde ve halk oyunlarında gerçekleştirilir. Davul çalan kişi, davulun üstüne tek ayağı ile çıkan mağrur erkek ve zurna çalan kişiden oluşan bu görünüm, milli simgelerden birisi olarak kabul görmektedir. Her iki kültürde de davul-zurna ile tapan - zurla ikilileri, düğünlerde halay benzeri eğlenceleri yürüten başlıca çalgılardır. Ayrıca bilhassa davul çalanların izleyicileri etkileyecek şovlar yapması da her iki kültürde ortak olan özelliklerden birisidir. Bu iki çalgı, Balkanlardaki Türk etkisinin, Türk ve Makedon ilişkisinin, tarihsel bağların ve kültürel değer paylaşımının yaşayan değerleridir.

KAYNAKÇA

- AKSOY, Bülent (1994), *Avrupalı Gezginlerin Gözüyle Osmanlıda Musiki*, Pan Yay. İstanbul.
- ANGELOV, Goranço (2012), “Изработувањето на традиционалниот музички инструмент зурла во Струга во 21 век, изработувачот Раде Ложанкоски (Geleneksel Müzik Aletlerinden Zurlanın 21. Yüzyılda Struga’da yarımı ve Çalgı Yarımcısı Rade Lojankoski”, *Музичка научна манифестација Струшка музичка есен, 15-16 Sept 2012, Struga Makedonya*, s. 1-7.
- ARSLAN, Mustafa ve Ahmet ÖGER (2008), “Uyur Türklerinde Bazı Çalgılar ve Çin Kültürüne Etkisi”, *Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Dergisi*, C. VIII, S. 2, Ege Üniversitesi İzmir, s. 9-16.
- BAYKUSU, Tilla Deniz (2005), “Güney Hunları ve Hun Flütünden On Sekiz Şarkı”, *Bilig Dergisi*, S. 33, s. 101-118.
- BUCHANAN, Donna A. (2007), *Balkan Popular Culture and The Ottoman Ecumene – Music, Image And Regional Political Discourse*, Europea: Ethnomusicologies and Modernities No: 6, The Scarecrow Press, UK.
- ÇAVUŞOĞLU, Halim (2007), “Yugoslavya – Makedonya” Topraklarından Türkiye’ye Göçler ve Nedenleri, *Bilig*, Bahar, S. 41, s. 123-154.
- DRURY, Nevill (1996), *Şamanizm ve Şamanlığın Öğeleri*, Çev. E. Şimşek, Okyanus Yay., İstanbul.
- ERENDİL, Muzaffer (1992), *Düünden Bugüne Mehter*, Genelkurmay Basımevi.
- GAZİMİHAL, Mahmut Ragıp (1955), *Türk Askerî Muzikaları Tarihi*, Maarif Basımevi, İstanbul.
- _____ (2001), *Türk Nefesli Çalgıları*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara.
- GÖMEÇ, Saadettin (2009), “Eski Türk Ordusunun Genel Mahiyeti”, *12. Askerî Tarih Sempozyumu*, Ankara.
- İNALCIK, Halil (2006), “Türkler ve Balkanlar, Bal-Tam Türkçülük Bilgisi-3”, *Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi*, Prizren, s. 20-44.
- JUHASZ, Christiane Fennesz (2002), “Davul-Zurna / Tapan-Zurla – Drum and shawm”, *Rombase*, Mayıs Avusturya, <http://romani.uni-graz.at/rombase>
- KALAFAT, Yaşar (1999), *Doğu Anadolu’da Eski Türk İnançlarının İzleri*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara.
- KASTELLİ, Ahmet Serdar (2004), *Türk Halk Oyunlarında Kullanılan Nefesli Çalgıların Orkestrasyon İçindeki Kullanımı ve Yörelere Göre İncelenmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- KILIÇ, Enise (2012), “Ritüelleri Yöneten Davulcu ve Zurnacıların Modern Toplum Yaşantısındaki Yeri”, *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, C. 1, S. 1, s. 352-359.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad (1930), *XVI. Asır Sonuna Kadar Türk Şairleri*, Evkaf Basım, İstanbul.
- KRITOVULOS Mihail (2012), *Kritovulos Tarihi*, Çev. Ari Çokona, Heyemola Yay., İstanbul.
- ORAN Baskın (1993), “Balkan Türkleri Üzerine İncelemeler (Bulgaristan-Makedonya-Kosova)”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, C. 48, S. 1, s. 121-147.
- ÖGEL, Bahaeddin (1984), *Türk Kültür Tarihine Giriş VI. - Türklerde Tuğ ve Bayrak*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara.
- _____ (1987), *Türk Kültür Tarihine Giriş VIII. - Türklerde Devlet ve Ordu Mehteri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara.
- ÖZTUNA, Yılmaz (1969), “Mehter”, *Türk Musikisi Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, s. 153.
- PICKEN, Laurence (1984), *Musica Asiatica 4*, Cambridge University Press,
- RICE, Eric (1999), “Representations of Janissary Music (Mehter) as Musical Exoticism in Western Compositions, 1670-1824”, *Journal of Musicological Research*, Vol. 19.
- JONES Catherine Schmidt (2013), “Yeniçeri ve Batı Müziği Üzerinde Türk Etkileri”, Çev. Burçin Uçaner, *Rast Müzikoloji Dergisi*, C. 1, S. 1, s. 196-222.
- SAĞLAMBILEN, Okan (2014), *Geleneksel Türk Müziği Çalgıları Eğitiminde Lüleburgaz Yöresi Kaba Zurna İcralarının Çalgıya İlişkin Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi*, Basılmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- SERTKAYA, Osman Fikri (1982), *Eski Türkçede Mûsikî Terimleri ve Mûsikî Alet İsimleri*, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul.
- VERTKOV, K. G., Blagolatov, E. Yazovitskaya (1963), *Музыкальные инструменты Народов ссср*, Moskova.
- VURAL, Timur (2013), *Türklerde Askerî Müzik Geleneği- Tuğ, Nevbet, Mehter, Çizgi* Kitabevi, Konya.
- YUSUPCAN, Yasin (2009), “Türk Kültürünün Çin Kültürü Üzerindeki Etkileri”, *Turkish Studies*, Vol: 4/3, Ankara.
- YÜKSELSİN, İbrahim Yavuz (2014), “Kültürel Aracılık, Romanlar (çingeneler) ve Müzik: Bir Rumeli Halk Ezgisinin Kırkpınar Güreş Havasına Dönüştürülmesi Örnek Olayı”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 7, S. 34, s. 713-730.

İnternet Kaynakları:

golcukhaber.com.tr Yusuf Tatlı Makedonya’da Başpehlivan Oldu 17.05.16

Fotoğraflarda Kullanılan İnternet Kaynakları:

http://anilarayolculuk.blogspot.com.tr, Erişim Tarihi: 25.07.2016

http://www.davulzurnakiralama.com, Erişim Tarihi: 12.07.2016

http://dimobetchev.tripod.com Erişim Tarihi: 07.07.2016

http://kumanovskimuabeti.mk Erişim Tarihi: 15.07.2012

http://mkd-news.com, чукнаа тапаните – галичка свадба по 40-ти пат,
13.07.2013. Erişim Tarihi: 13.06.2016.

http://milliyet.com.tr, Yadeller, 08.12.2010. Erişim Tarihi: 23.07.2016

http://oncevatan.com.tr, Zurna Yapımı, 05. 01. 2012. Erişim Tarihi: 01.07.2016

http://hürriyet.com.tr, Kastamonu’da Köçek Yasağı, 27.04.2016. Erişim Tarihi:
26.07.2016

http://travelmacedonia.info, Erişim Tarihi: 19.07.2012

www. utrinski. mk_Величествен Јубилеј На Галичка Свадба, 15.07.2012

http://yaylahaber.com, Erişim Tarihi: 07.12.2015

http://youtube.com, “Gerze – davul zurna ve köçek”; “Kastamonu davul – zurna ekibi”

Kişisel Görüşmeler:

Angelov Goranço, Makedonya İştîp Goce Dolcev Üniversitesi Müzik Sanatları
Fakültesi öğretim elemanı. İştîp. Görüşme tarihleri: 09.06.2016-12.06.
2016

Hasan’i, Saksafon ve zurna icracısı. İştîp. Görüşme tarihi: 07.06.2016